

Teze k diplomové práci

Metoda Delphi v expertní analýze

Lenka Malá

studentka provozně ekonomické fakulty, obor provoz a ekonomika

Praha 2003

Základním cílem této diplomové práce je aplikovat metodu Delphi při expertním stanovení systému kurzů pro vzdělávání dospělých a jejich seřazení podle důležitosti.

Panel 35 členů, který se skládal z vysokoškolských odborníků a osob s praxí, byl pozván ke spolupráci na čtyřkolovou metodu Delphi, aby priorizoval řešení problémů a perspektivy budoucího úspěchu u kurzů.

Experti byli rozděleni s ohledem na jejich zkušenosti v oblasti technicko – podnikatelského rozvoje, strategického managementu a managementu malých podniků se zaměřením na malé a střední podniky.

65 jmen a kontaktních adres interdisciplinární skupiny expertů ve výše zmíněných oblastech byli vedeni jako potenciální kandidáti k pozvání na toto šetření. Po několika kolech posuzování se počet potenciálních respondentů snížil na 35 expertů – 11 žen a 24 mužů. Každý z těchto 35 expertů měl minimálně deset let praxe v příslušném oboru a byl v pozici docenta, v pozici řídící nebo byl manažerem prosperujícího podniku.

Skupina expertů navrhla systém sedmi vhodných kurzů a setřídila je podle priorit pomocí bodové škály (od 1 – nejlepší, do 10 - nejhorší). Experti mohli stanovit pořadí kurzů ihned bez použití bodové škály. Avšak v hodnocení pomocí bodové škály mohou vyjádřit větší difference mezi pořadími jednotlivých kurzů a při větším počtu expertů se při použití ordinálního uspořádání pomocí bodového hodnocení mohou tyto difference více projevit.

Pro stanovení konečného pořadí jsou využity metody komplexní analýzy variant a soulad mezi pořadími je ohodnocen pomocí Kendallova koeficientu konkordance.

Metoda Delphi byla při tomto šetření použita z důvodu očekávaných problémů při setkáních a seminářích během studie kvůli časovému, finančnímu a prostorovému omezení. Tato technika nevyžaduje osobní setkání expertů při setkáních a seminářích, je tedy považována za užitečný nástroj při vedení průzkumu mezi kvalifikovanými lidmi žijících na různých místech České a Slovenské republiky.

Pro naplnění základního cíle se v této práci pojednává o metodách v prognózování se zvláštním důrazem na metodu Delphi .

Všichni žijeme ve světě, který je ovládán časem. Jednotlivci, obchodní organizace, veřejný sektor atd. řeší stejný společný úkol, jak určitým optimálním způsobem využít čas, který máme k dispozici na různé příležitosti. Tento úkol doprovází provádění předpovědí budoucích aktivit a výběr vlastních činností v souladu s těmito předpověďmi. (Stuchlý, 2001)

Postupy založené převážně na vyhodnocování a upravování prognostických informací získávaných od kolektivu odborníků se nazývají metody expertizní. Jejich společným znakem je odhad budoucnosti opírající se jejich profesionální zkušenosti, intuici, tvořivou fantazii, tedy odhad založený více na heuristických metodách než na pomocných formalizovaných metodách. Při prognostické činnosti mohou spolupracovat nejen odborníci na řešení daných problémů, ale i široká řada pracovníků z oblasti řízení a plánování. (Tuma, 1992)

Mezi expertizní metody lze například řadit:

- ◆ brainstorming
- ◆ brainwriting (metoda 635)
- ◆ synektika
- ◆ metoda psaní scénářů
- ◆ Delphi metoda.

Tyto metody lze také označovat za metody či techniky tvůrčího myšlení a řešení problémů. Jsou tím označovány specifické postupy usnadňující tvořivou činnost a které napomáhají dosažení skutečně tvůrčích výsledků při řešení praktických problémů. (Provazník, 1999)

Brainstorming - metoda, která podporuje nalézání velkého množství různých nápadů k danému problému a velkého množství řešení za relativně krátkou dobu. (Horalíková, 2000) Skupina lidí dostane zadání, nejčastěji ve formě otázky, jak vyřešit určitý problém, a jednotliví účastníci navrhuji řešení. Brainstorming vede facilitátor a nápady se zapisují tak, aby je měli účastníci na očích.

Další metodou je brainwriting, což je to metoda odvozená od brainstormingu, je jeho modifikací. Pracuje se podle obdobných principů, ale v písemné formě.

Synektika je tvůrčí technika, jejímž základem je využití čtyř „psychologických nosičů“ - tvoření osobních analogií, přímých, symbolických a tvoření fantastických analogií. (Provazník, 1999)

Synektická metoda při hledání nového postupuje cestou analogií a poté tyto analogie přizpůsobuje skutečným problémům a využívá analogií při řešení reálných problémů.

Metoda psaní scénářů spočívá v časovém a logickém spojení informací, které jsou obsažené v různých prognózách získaných pomocí různých prognostických technik. Ukazuje, jak se může vyvíjet budoucnost předmětu zkoumání v přítomnosti. Výsledné scénáře jsou obrazem uspořádaným ze všech dosažitelných a významných prognóz a informací.

Cílem metody scénářů je určit kritické okamžiky vývoje, u kterých je třeba uskutečnit zásadní rozhodnutí.

Delfská metoda je intuitivní prognostická metoda, která spočívá v opakovaném písemném dotazování se expertů na určité problémy týkající se budoucího vývoje, hlavně na budoucí inovace.

Byla vypracována pracovníky RAND - Corporation v padesátých letech, kdy byly uvedeny možné budoucí události v oblasti vědy, vývoje obyvatelstva, automatizace, vesmírných letů, možnosti, jak zabránit válkám, systémy zbraní v budoucích letech a časové rozpětí jejich realizace.

Základním principem této metody je písemné dotazování odborníků pro danou problémovou oblast, sumarizace jejich názorů (anonymních) na možnosti řešení problému, odborné znovuposouzení předložených „summary“ a stanovení priorit a nakonec opětovné vyhodnocení, po kterém následuje rozhodnutí o způsobu řešení problému.

Experti odpovídají na otázky písemně, aby se vyloučil vliv autoritativních osobností. Experti jsou tedy v anonymitě a komunikují řízenou zpětnou vazbou, přičemž se odpovědi každého kola statisticky vyhodnocují pomocí statistických nástrojů jako je medián, horní a dolní kvartil a kvartilové rozpětí. (Tuma, 1992)

Metoda Delphi bývá uplatňována především v oblasti plánování a prognózování jako metoda, jejímž prostřednictvím lze získat stanoviska mnoha různých odborníků s vynaložením minima času a energie, lze ji však s úspěchem uplatnit i při objevování a řešení nejrozličnějších problémů konkrétních podniků. Používá se také k prognózování vývoje firmy a jejího okolí a pro globální prognózování vývoje vědecko-technického rozvoje, poptávky, ekonomiky, životního prostředí, populace atd. (Provazník, 1999)

Základním cílem této diplomové práce bylo aplikovat metodu Delphi při expertním stanovení systému kurzů pro vzdělávání dospělých a jejich seřazení podle důležitosti.

Konečné pořadí kurzů z bodového hodnocení expertů jsem stanovila pomocí metod komplexní analýzy variant (metoda bodovací a metoda pořadí) a míru souladu mezi konečnými pořadími kurzů v jednotlivých kolech metody Delphi jsem zhodnotila pomocí Kendallova koeficientu konkordance, který byl shledán jako statisticky významný.

